

Dagmar Mikešová

***Pretérito perfecto compuesto* a jeho české protějšky**

(posudek oponenta bakalářské práce)

Předkládaná práce je věnována klasickému tématu španělské lingvistiky, totiž systému minulých časů obecně a času zvanému *pretérito perfecto compuesto* specificky. Jde o téma zajímavé z teoretického i praktického hlediska. Každý student při osvojování španělštiny s bohatým systémem časů více či méně bojuje, což je mj. dáno tím, že hranice mezi jednotlivými časy je v některých ohledech nejasná, dochází k neutralizaci protikladů a funkčních rozdílů mezi nimi, a navíc do hry vstupují též rozdíly mezi různými variantami španělštiny. Tato komplikovanost je pochopitelně zajímavá i z teoretického hlediska: ač bylo analýze slovesného systému věnováno obrovské množství studií, stále existují části tohoto systému, které se vzpírají jednoznačnému a definitivnímu popisu. Dagmar Mikešová se rozhodla ve svém výzkumu prozkoumat jednu z těchto ne zcela vyjasněných částí: zabývá se opozicí mezi dvěma velmi vytěžovanými časy (*pretérito perfecto compuesto* a *pretérito indefinido*) a na jazykových datech získaných z jazykových korpusů zkoumá jejich užití v kontextech, které – jak se zdá – obecně vzato připouštějí oba tyto časy. Svůj výklad pro lepší porozumění zasazuje do širšího kontextu, tedy do systému časů jako celku, a navíc v části svých analýz přihlíží též k českým překladům španělských konstrukcí.

Práce je formálně bohatě členěná na kapitoly (těch je 7) a podkapitoly, z hlediska obsahu se ale vlastně skládá ze dvou částí, části zabývající se teorií (kapitoly 1–5) a části věnované korpusové analýze (kapitola 6.). Výklad v teoretických kapitolách je velmi dobře uspořádaný a postupuje logicky od obecnějších témat ke konkrétnějším (začíná systémem časů, poté definuje oba časy, kterým bude věnována pozornost, a vzápětí velmi podrobně charakterizuje čas, který je hlavním tématem, totiž *pretérito perfecto compuesto*, pro zjednodušení dále jen PPC). Tento čas je na základě poznatků získaných ze sekundární literatury představen opravdu velmi podrobně: autorka nejprve definuje jeho místo v systému (velmi přesně přitom popisuje vnímání času mluvčími španělštiny, pojem zásadně důležitý pro výklad užívání jakéhokoli španělského minulého času), poté komentuje dialektální odchylky v jeho užívání i konkurenci s časem *pretérito indefinido* (dále PI). Tento úvodní výklad jí následně umožňuje představit typologii funkcí PPC, jež se později promítne i do korpusových analýz. Předpolí pro práci s paralelním dvojjazyčným korpusem si pak autorka vytváří krátkým popisem minulého času v češtině. Hlavní autorčin osobní přínos, totiž korpusová analýza, vychází ze zajímavého detailního postřehu: některá časová adverbia se mohou pojít s oběma zkoumanými časy, totiž s PPC i s PI. Dagmar Mikešová proto na korpusech InterCorp a CORPES XXI zkoumá reálný výskyt těchto časů s vybranými adverbii tohoto druhu a přináší kvantitativní, ale částečně též kvalitativní analýzu tématu. Tento svůj výzkum v závěru doplňuje též o drobnou studii kontrastivní, zkoumající české protějšky těchto konstrukcí s adverbii. Závěrečná sedmá kapitola shrnuje hlavní výsledky práce.

Poměrně rozsáhlá teoretická část je hodna ocenění. Autorka sice nepracuje s velkým množstvím sekundárních zdrojů, ale všechny použité prameny pečlivě prostudovala, dobře jim porozuměla a vytvořila opravdu pěkný, přehledný výklad užití jednotlivých časů, zejména PPC. Jistě, většinou se omezuje na tlumočení osvojených poznatků, ale

činí tak s nadhledem a pochopením, což je u bakalářské práce nesamozřejmé a zcela dostačující. Nezaznamenal jsem žádnou obsahovou chybu či dezinterpretaci, a oceňuji i to, že výklady jsou sice stručné, ale nezjednodušené. Řečeno jinak, Dagmar Mikešová v této části osvědčila dobré osvojení základních filologických kompetencí a schopnost s porozuměním vykládat i složité jazykové jevy. Svým výkladem si navíc velmi vhodně vytváří půdu pro následnou korpusovou analýzu – díky tomu práce působí uceleně, nikoli jako spojení dvou samostatných celků.

Ani v praktické části, tedy v korpusové studii, nenacházím žádný závažnější problém. Práce s korpusem je metodologicky v pořádku, vyhledávací dotazy jsou správně zformulovány, autorka svůj výzkum dobře přizpůsobuje možnostem daného korpusu. Rozsah zkoumaného vzorku je pro účely bakalářské práce dostatečný – pochopitelně není natolik velký, aby výsledky mohly být považovány za statisticky relevantní, ale představuje zajímavou sondu, která potvrzuje platnost některých tendencí.

Poznámky a náměty k obhajobě:

- Jak vyplývá i z tohoto posudku, autorka při označování časů používá tradiční španělské názvy, nikoli názvy české. Toto rozhodnutí by se mohlo jevit jako podivné, vezmeme-li ale v úvahu terminologickou roztrůštěnost ve španělštině i v češtině, lze ho přijmout, zvláště když ho autorka zdůvodňuje. Negativním důsledkem této volby pochopitelně je to, že se s víceslovnými španělskými názvy v českém textu obtížněji operuje.
- Analýzy věnované souvýskytu analyzovaných časů s adverbii *hoy*, *ayer* atd. (6. kapitola) jsou velmi zajímavé, zvláště když jsou uvedeny do souvislosti s jiným výzkumem (Howe, Schwenter). Jen je škoda, že se autorka nepokusila zajímavé kvantifikované výsledky více komentovat. Je mi jasné, že např. u adverbia *hoy* by bylo obtížné hledat důvody, proč je jednou použito PPC, jindy PI, protože výskyt obou časů je hojný (prakticky půl na půl), ale u *ayer* by bylo možné blíže prozkoumat příklady (i s kontextem) překvapivého výskytu PPC (není jich tolik). Taková analýza by vhodně doplnila kvantifikaci dat. Nejde o žádný zásadní problém, jen se mi zdá, že tady autorka mohla využít svá data ještě o trochu více.
- Může autorka na základě praktické zkušenosti s korpusy InterCorp a CORPES XXI stručně zhodnotit, jak vhodné tyto korpusy pro tento typ výzkumu jsou?

Po jazykové a formální stránce je práce připravena dobře, občas, nikoli hojně se objevují chyby v interpunkci. V pdf kopii, kterou jsem měl k dispozici, nejsou od strany 8 stránky číslovány, což poněkud komplikuje čtení textu.

Celkově soudím, že jde o zdařilou bakalářskou práci. Doporučuji ji k obhajobě a navrhuji hodnocení *výborně*.

V Praze dne 5. 6. 2024

prof. PhDr. Petr Čermák, Ph.D.